

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- BOMO KOS NASILJU NAD OTROKI? str. 2
- ČAS MED PRAZNIKI – ŠE NEIZRABLJENA REZERVA? str. 3
- ODLOČNO PROTI ZVEZNI ŠOLSKI ZAKONODAJI, str. 3
- ŠOLSTVO ZA SLOVENCE V ITALIJI, str. 4
- PREDŠOLSKA PEDAGOŠKA DELAVNICA, str. 5
- DOBER UČITELJ – RAZMIŠLJUJOČ PRAKTIK, str. 6
- OTROCI V ŠOLO, MARIKATERI UČENEC K PSIHIATRU, str. 7

Andrej Grošelj: Lesarji – Dravograd 1986, hrast – 4 m

Koliko zmore sindikat

V Dubrovniku je bil od 25. do 27. februarja seminar za zastopnike učiteljskih sindikatov evropskih dežel. Pripravila ga je Svetovna zveza učiteljskih organizacij (CMOPE/WCOTP) o temi Učinkovitost sindikalne akcije. Namen seminarja je bil zbrati različne izkušnje – povečini iz zahodnoevropskih dežel o položaju izobraževanja in sindikalni dejavnosti, ki naj bi zava-

rovala učiteljeve interese, skratka, zboljšala njegov položaj, posebno glede osebnih dohodkov in delovnih razmer. Ob koncu seminarja so sprejeli tudi poseben dokument Priporočilo za učinkovitost sindikalne akcije, ki ga bodo predložili tudi na sestanku CMOPE v Dublinu letošnjo jesen.

Tridnevna posvetovanja se je udeležilo približno 50 zastop-

nikov 18 učiteljskih sindikalnih organizacij iz 13 evropskih dežel. Med temi je bila tudi Jugoslavija, zastopal pa jo je Boris Lipužič, predsednik Zveznega odbora sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju, znanosti in kulturi – po tem sindikatu je tudi Jugoslavija enakopravna članica CMOPE.

Nadaljevanje na 2. str.

Pedagoško šolstvo kot narodno vprašanje

Nedavno republiško posvetovanje o prihodnosti pedagoškega šolstva je znova opozorilo, da moramo to področje vzgoje in izobraževanja obravnavati kot prednostno, saj je pedagoško šolstvo po svoji naravi izjemno pomembno in občutljivo narodno vprašanje.

Kadar se na posameznih področjih šolstvo ne razvija v skladu s potrebami tehnološkega in splošnega družbenega razvoja, so posledice vidne še veliko let. Če pa se pedagoško šolstvo ne razvija v skladu s potrebami časa in narodove prihodnosti, bomo občutili posledice dolga desetletja. Zaradi pomanjkanja učiteljev za posamezne predmete in področja, ki so temeljnega pomena za splošno izobrazbo in nadaljnje strokovno izobraževanje mladih, se nam utegne zgoditi, da bodo celi rodovi doraščali z občutnimi vrzelmi v svoji temeljni izobrazbi in vzgoji, pa naj gre za matematiko, za likovno ali glasbeno vzgojo ali drug predmet. Take vrzeli bi se poznale v poznejši poklicni usmerjenosti in usposabljanju mladih, pa tudi v njihovem osebnostnem razvoju.

Če bi bilo izobraževanje učiteljev enostransko in pomanjkljivo, bi bili oškodovani prav tako celi rodovi mladih. To bi se zgodilo, če bi prihajali iz pedagoških šol strokovno slabo pripravljeni učitelji, prav tako pa tudi tedaj, ko bi bila njihova pedagoška (poklicna) usposobljenost pomanjkljiva in v neskladju z zahtevnostjo sodobne vzgoje. Oboje – strokovna in pedagoška usposobljenost – je enako pomembno. Sama strokovna usposobljenost, kot vemo, ni dovolj, še zlasti, če mislimo na osnovno izobraževanje in vzgojo mladih, pa tudi na obdobje srednjega izobraževanja, ko velik del mladine nadaljuje in sklene svoj temeljni izobrazbeni in osebnostni razvoj. Končno je tudi vse kasnejše izobraževanje ter osebnostno oblikovanje odvisno v marsičem od tega, kakšno vzgojo, kakšne učitelje in vzgojitelje in kakšne razvojne možnosti in spodbude je kdo imel. Pedagoško šolstvo bi moralo biti zato v središču družbene skrbi za prihodnost, eno izmed osrednjih vprašanj narodne samobitnosti in napredka. Tako pedagoško šolstvo tudi obravnavajo v svetu povsod tam, kjer urejajo ta vprašanja daljnovidno, brez birokratske ozkosti ali zaslepljenosti z enostranskimi interesi. Kaj pa mi? Se ravnamo po teh spoznanjih, ki so sestavni del naše pedagoške in narodne dediščine, pa tudi napredne zavesti? Več razlogov je, da v to dvomimo ali da smo zaradi teh vprašanj vsaj resno zaskrbljeni.

Kljub tolikim političnim, samoupravnim in strokovnim organom, ki vsak po svojih pristojnostih in včasih tudi vsak po svoje usmerjajo področje vzgoje in izobraževanja ter bdijo nad pedagoškim šolstvom, kljub sodobnim informacijskim sistemom, srednjeročnim in dolgoročnim načrtom ugotavljamo, da bomo ostali brez učiteljev matematike, jutri bomo ugotovili, da skoraj nimamo več kvalificiranih učiteljev za likovno in glasbeno vzgojo, pozneje morda da bomo imeli premalo učiteljev za razredni pouk in tako naprej. Taka vprašanja urejamo od danes do jutri – pot do pedagoškega poklica pa je dolga, od poklicnega odločanja na koncu osnovne šole do univerzitetne diplome traja vsaj osem let. Brez natančnega načrtovanja, usklajenih in dolgoročno usmerjenih prizadevanj se bomo zmeraj znova znašli pred zagatami in slepimi ulicami, ki bi jih morali predvideti.

Čeprav so ob prehodu na visokošolsko izobraževanje osnovnošolskih učiteljev visokošolske organizacije prevzele odgovornost, da bodo kakovostno pripravljale prihodnje učitelje in pedagoge, se zdaj nekatere med njimi sprenevedajo in to prikrivajo z davno zastarelimi gesli, češ da zadošča za učiteljski poklic obvladovanje stroke – vse drugo pride s prakso. Kako je mogoče povezati tako ravnanje in take poglede z odgovornostjo za narodovo prihodnost, na katero se vsi tako radi sklicujemo? In ko bomo zaradi gospodarskega zastoja in dajatev, ki jih moramo plačevati za našo skupno nerazvitost, zategnili pas vsej vzgojno-izobraževalni dejavnosti, ali ne bomo morda z isto neselektivno logiko zarezali tudi v pedagoško šolstvo, v izobraževanje in strokovno spopolnjevanje učiteljev in vzgojiteljev. Bodo v odločujočih organih upoštevali zgodovinsko spoznanje, da je pedagoško šolstvo izjemno pomembno in torej prednostno narodno vprašanje?

JOŽE VALENTINČIČ

Knjižni kotički v vrtcih

Z Valentinčkom po pravo knjigo

»Zamisel o knjižnem kotičku mi je všeč, saj le-ta na primeren način otroku že zgodaj približa knjigo. Kako pomembno je to za njegov nadaljnji razvoj, za vstop v malo šolo in kasneje v osnovno šolo, pa tako vemo. Večina otrok ima nekaj svojih knjig tudi doma, v knjižnem kotičku pa spoznavajo nove, s katerimi lahko dopolnjujejo svojo domačo knjižnico.« pravi Aleš Mrhar, oče petletne Tadeje.

Mami prav toliko starega Matjaža, Nataši Knapčič, ugaja knjižni kotiček predvsem zato, ker vzgojiteljica prijazno sodeluje s starši in svetuje. Sem članica Sveta knjige in redno kupujem v knjižnem klubu, vendar je v knjižnem kotičku v vrtcu drugače: razstavljene so le najboljše knjige za najmlajše, vzgojiteljica pozna vsebine, pa tudi želje otroka, zato je z njeno pomočjo izbira lažja in zagotovo pravilna.

Predšolska pedagoška delavnica

Nekaj strokovnega poguma, temeljit pogovor z vzgojiteljicami, dobre zamisli in odločitve, da poskusimo s predšolsko pedagoško delavnico, je bila sprejeta z bojaznijo v ozadju – kaj če se nam ne posreči?

Zato smo se najbrž še bolj potrudili in uresničilo se je. Vzgojno-varstveni organizaciji Antonije Kučer na Vrhniki. Sodelovale so vzgojiteljice in vodstvo tega vrtca, pedagoška služba, udeležence (vzgojiteljice iz VVO Ljubljana Vič-Rudnik, Ljubljana Šiška, Kamnik, Grosuplje, Logatec, Cerklja, Idrija in Cerkno), otroci oddelka priprave na šolo, svoj delež pa je prispeval tudi vrhniški fotograf. Zbrali smo se 23. februarja in poskusili z drugačno obliko strokovnega aktivna s hospitacijo na pedagoško delavnico, v kateri so sodelovale vzgojiteljice niso bile opazovalke dejavnosti otrok in njihove vzgojiteljice. Itemveč soustvarjalke dopoldneva, ki smo ga poimenovali MODA ZA CICIBANE.

Vzgojiteljice, ki so pedagoško delavnico vodile, so v uvodu poslušale organizacijsko shemo celotne dejavnosti in nas povabile sodelovanju. V igralnici smo posedli med otroke; vsaka vzgojiteljica se je najprej seznanila z otroki v svoji skupini. Otroci kom se je zdelo imenitno, da so imeli zase ves dopoldan tovarišico, ki so jo prvič videli, in se z njo takoj spoprijateljili. Potem so otroci in njihova vzgojiteljica povedali, kaj vse o modi na Vrhniki že vedo. Bili so v blagovnici, prodajalni blaga in oblek, ogledali so si modni salon in obiskali krojača. Modno revijo pa so pripravili sami. Manekeni so bili kar otroci in njihove tovarišice. Drugi otroci in vzgojiteljice so denarjem iz zmajčkovega kotička kupili vstopnice za modno revijo, ki je bila kar v garderobi. Reflektorska lučka, mikrofon iz

Tako sta pripovedovala starša, ki smo ju pred dnevi srečali v knjižnem kotičku vrtca Milana Majcna na Lepodvorski ulici v Ljubljani. Tja nas je privabil Valentinček, prikupni fantič, ki ga je za otroke ustvarila Jelka Reichman. Valentinčka so pri Mladinski knjigi izbrali za zaščitni znak knjižnih kotičkov, s katerimi bi radi otroke in njihove starše seznanili z dobro slikanico in jim privzgojili odnos do knjige, da bi ta postala njihov stalni sopotnik.

O knjižnih kotičkih smo se pogovarjali z Ireno Levičnik iz Zavoda SRS za šolstvo, z Ireno Okorn, vodjo knjižnega kotička v vrtcu, ki smo ga obiskali, in z Borutom Podvršičem, založniškim poverjenikom za vrtce pri založbi Mladinska knjiga.

BORUT PODVRŠIČ: »Za takšno sodelovanje z vrtci smo se pri Mladinski knjigi odločili že leta 1986. Ugotovili smo namreč, da otroku dobro slikanico veliko lažje predstavi in približa vzgojiteljica kot pa prodajalka v knjigarni. Knjižni kotički so po vrtcih organizirani enkrat na mesec, v njih so razstavljene najbolj kakovostne slikanice in knjige za otroke, ki so izšle pri naši založbi. Otroci in starši si knjige ogledujejo skupaj, prebirajo jih z vzgojiteljico ali sami, se o njih pogovarjajo, po želji jih lahko naročijo ali kupijo takoj, vzgojiteljica – vodja kotička pa jim pri izbiri svetuje. Vendar nakup ni glavni namen knjižnih kotičkov, pomembnejše je, da se otroci in starši seznanijo z resno literaturo. Vzgojiteljica vsakokrat še posebej predstavi eno od naj-

novejših del, tokrat je to Lučka regat Gregorja Strniše.

Veliko je še otrok, ki niso v dnevnem varstvu v vzgojno-varstvenih organizacijah, zato razmišljamo, kako bi v knjižne kotičke privabili tudi te, ki najbrž še težje pridejo do knjige.

IRENA LEVIČNIK: »Pomembno področje vzgoje v predšolskem obdobju je govorna vzgoja, ki ne pomeni le razvoja govora, ampak ves otrokov kulturno-jezikovni razvoj, in vanj spada tudi odnos do knjige. Zato smo bili pobude Mladinske knjige o knjižnih kotičkih na Zavodu SRS za šolstvo zelo veseli. Na sestanke, ki smo jih organizirali za ravnatelje vrtcev in vzgoji-

V knjižnem kotičku v vrtcu Milana Majcna smo z vodjo kotička Ireno Okorn izbrali za vas:

DVORIŠČE (Tatjana Kordiš)	1.400 dinarjev.
MLAKA (Tatjana Kordiš)	1.400 dinarjev.
SNEŽAKI V VRTCU (Branka Jurca)	2.000 dinarjev.
TELEFON V MESTU TUTUKAJ (Janez Bitenc)	4.200 dinarjev.
SINIČKA V ŠKORNJU (Ferdo Godina)	6.400 dinarjev.
DOBRA VOLJA JE NAJBOLJA (Branka Jurca)	6.400 dinarjev.

teljice, smo povabili tudi Mladinsko knjigo, in ta je predstavila svojo novost – knjižni kotiček.

Vrtci skušajo otroke že v najzgodnejših letih seznaniti z dobro slikanico, zato so zamisel o knjižnih kotičkih lepo sprejeli. Dobrodošli pa so tudi staršem, ki se v poplavi najrazličnejše otroške literature težko znajdejo. V teh kotičkih pa so jim na voljo samo dobre, kakovostne knjige, primerne za predšolske otroke.

V nekaterih vrtcih so dejavnost knjižnih kotičkov že razširili

tako, da vabijo medse ustvarjalce otroških slikanic – srečanje z ilustratorji, pesniki in pisatelji pa je za najmlajše nepozabno doživetje.

IRENA OKORN: »V našem vrtcu je tristo petdeset otrok, v knjižni kotiček prihaja dvajset do štirideset obiskovalcev, večina tistih, ki po knjigi že tako in tako sežejo. Mi pa bi radi pritegnili predvsem tiste otroke in starše, ki nimajo svojih domačih knjižnic in ki knjige premalo vrednotijo. Vzgojiteljice, ki vodimo knjižne kotičke – ponekod je to ena, drugje se menjavajo – moramo knjige dobro poznati, da jih lahko predstavimo, se o njih pogovarjamo in jih svetujemo.

jemo staršem. Vesela sem, da v teh kotičkih predstavljamo tudi poezijo, ki je žal večkrat zapostavljena, in kakovostne ilustracije.

Najlepša pohvala Mladinski knjigi za zamisel o knjižnih kotičkih je verjetno ta, da jih je po slovenskih vrtcih že približno petsto. Prav bi bilo, če bi se tudi druge naše založbe pridružile knjižnim kotičkom, da bi le-ti predstavljali res najboljše, kar je mogoče kupiti za otroke v slovenskih knjigarnah.

LUČKA LEŠNIK

UČENJE BRANJA OD PRVEGA DNE ŽIVLJENJA

Pravočasno se začeti učiti pomeni za Domana: od prvega dne življenja. Na tečajih, imenovanih Better Baby, uči starše, naj že dojenčkom redno držijo pred nosom bele tablice z rdeče napisanimi črkami in besedami, tako da bi lahko otroci že z dvema letoma brez napak zadržali abecedo, s štirimi leti pa znali tekoče brati. Štiriletni malčki bi lahko obvladali tudi malo poštevanko, glasbeni instrument in kak tuj jezik, če bi njihovi starši dosledno izpolnjevali Domanov učni načrt.

Enotedenski začetni tečaj za starše stane 490 dolarjev. Udeleženci so sicer po nekaj mesecih za to naložbo poplačani s prvimi učnimi uspehi svojih malčkov, toda trajno se njihov intelektualni zgodnji start ne izplača. Pri desetih letih prednost teh otrok pred enako starimi otroki ni več zaznavna. Najpoznejše takrat se bodo starši morali vprašati, ali niso ne le sebi kradli čas, temveč ali niso svojih potomcev z duhovnimi vajami v zibelki in stajici oropali za pomembna doživetja njihovega otroštva: za neobremenjeno, naravno igro.

(Iz knjige Wolfganga Nagla Spodbujanje in odkrivanje nadarjenih otrok)

predšolska
vzgoja

Umetnost med najmlajše

Omizje o kulturni dejavnosti predšolskih otrok

Umetnost je ena temeljnih človekovih dejavnosti in vsak naj bi jo spoznal ob primerni vzgoji že v najzgodnejših letih, da bi jo lažje dojemal in razumel.

S to mislijo se je začelo omizje O kulturni dejavnosti predšolskih otrok, ki sta ga v začetku meseca (tretjega marca letos) pripravili zveza kulturnih organizacij (ZKO) Maribor-Tabor in organizacijska enota Zavoda SRS za šolstvo iz Maribora.

Zanimanje za predšolsko vzgojo je v različnih okoljih vse večje, to najbrž povzročajo spoznanja iz psihologije, da se osemdeset odstotkov sposobnosti razvije do vstopa v šolo in jih je treba zato čimprej odkriti in spodbujati ustvarjalnost.

Tako skušajo strokovnjaki pri otrocih zbuditi zanimanje za različna področja, ob tem pa marsikdaj pozabljajo, da se predšolski otroci razlikujejo od učencev osnovne šole in da imajo čisto posebne značilnosti. Delo predšolskega otroka se mora prepletati z igro, novih stvari in spoznanj mu ne smemo vsiljevati, ponudimo jih lahko takrat, ko to želi otrok sam.

Ker o teh posebnostih premalo razmišljamo, smo toliko bolj veseli, da so se na pogovoru zbrali vzgojno-varstveni delavci, predstavniki Zavoda SRS za šolstvo in občinskih zvez kulturnih organizacij severovzhodne Slovenije: eni so usposobljeni, da ugotovijo, s čim je treba otroke seznaniti, drugi pa, da povedo – kako.

Angelca Grimšič, voditeljica omizja, že leto in pol opravlja naloge tajnice ZKO Maribor-Tabor, pred tem pa je bila deset let vzgojiteljica v vrtcu. Zdaj študira ob delu na višji stopnji in pripravlja za diplomu nalogo o kulturnih možnostih predšolskih otrok. Tako pripoveduje: »Opazam, da predšolski otroci ne sodelujejo skoraj pri nobenih dejavnostih, ki jih organiziramo. Rada bi, da bi bolj sodelovali z vrtci, in bi se čimprej začeli pogovarjati, kaj in kako naj poteka dodatno delo na kulturnem in umetniškem področju. Kolikor prej se otrok s tem seznaja, tem boljše je zanj. V naši občini smo že pred časom začutili, da je potrebna tesnejša povezanost med ZKO in vrtci in tako vzgojiteljice že sodelujejo v strokovnih odborih za razne dejavnosti (plesna, likovna, glabena idr.). Ko načrtujemo program dela, vzgojiteljice povedo svoje želje (kaj bi na različnih področjih potrebovale) in skušamo jih upoštevati, tako da v vsa področja, ki jih razvijamo, vpeljujemo tudi predšolsko dejavnost.«

Udeleženci so potrdili misli, da moramo biti sami notranje bogati, če želimo to bogastvo približati drugim. Kolikor bolj je torej vzgojiteljica usposobljena in kulturno razgledana, tem lažje bo to prenašala na otroke. In če so dejali, da bo le s skupnimi močmi mogoče zvečati sodelovanje otrok v kulturnih dejavnostih, je strokovno spopolnjevanje vzgojiteljic tisto, kjer zveze kulturnih organizacij (to so ljubiteljske organizacije) lahko najprej pokažejo svojo dobro voljo.

Razpravljali so tudi o kulturnih prireditvah za otroke. Te so ponavadi vse naenkrat – na primer ob novem letu. Otroci se ne znajo več, zmedeni so od številnih dedkov Mrazov in ostajajo le še pasivni gledalci – to pa ni namen nobene prireditve za otroke. Veliko več so vredne tiste, ki jih soustvarjajo otroci, še posebej, če sodeluje več rodov, od najmlajših do najstarejših.

Čeprav so govorili o različnih temah in je bilo veliko razprav o prireditvah za otroke in z njimi, pa so precej časa namenili umetnostni vzgoji v predšolskem obdobju. Programi za delo in vzgojo v vrtcu so že napisani, vendar se ob njih da še veliko narediti – drugače in bolj zavzeto. Drugje po svetu so k sodelovanju povabili poklicne umetnike, ker so želeli, da bi umetnostna vzgoja postala pristna. Vzgojiteljice so svetovale umetnikom kako (torej so se ti učili od njih), one pa so se, ko so umetnike opazovale pri njihovem delu, tudi veliko naučile in se tako seznanile z umetniškim ustvarjanjem.

Ali bi bilo pri nas takšno sožitje sploh mogoče? Brez zapletov najbrž ne bi šlo, kajti birokratizacija je pri nas že tako razširjena, da se mimo »papirjev« nobene zadeve ne upamo več lotiti.

Pa naj pomislek, ki smo ga slišali ob koncu pogovorov omizja, ne zatre volje. Mariborsko srečanje je eden od prvih korakov k širjenju kulturne dejavnosti med najmlajše. Da bi želje in volja premagale vsa spotikanja, pa da bi bilo to, kar bomo pripravili za otroke v vrtcih, namenjeno resnično vsem – tudi tistim, ki še niso v organizirani predšolski vzgoji.

L. L.

Ciciban ustvarja

V Domu ustvarjalnosti mladih v Mariboru skrbijo tudi za najmlajše. Zanje pripravljajo poto-vanja v svet pravljic in domislije (ob ponedeljkih), likovno delavnico (ob sredah) in plesno delavnico (ob četrkih). Vse dejavnosti so zelo dobro obiskane. **Nataša Gorjup**, koordinator dejavnosti v domu ustvarjalnosti pa opaža, da staršem ni povsem jasno, kakšne so te delavnice. To

ni popoldanski vrtec, temveč usmerjena dejavnost, pri kateri otrok ustvarja ob usposobljenem vodji. Ugotavljajo tudi, da bodo morali več časa nameniti pogovoru s starši in jim pomagati odkrivati in spoznavati, kaj njihove otroke zanima in česa so sposobni – starši so namreč v zadregi, saj ne vedo, h katerim dejavnostim naj vpišejo svoje otroke.

ZMAGA GLOGOVAC

Vzorec uspešnega seminarja

V radovljiškem sindikalnem domu je bil konec januarja že sedmi seminar za učitelje angleškega jezika in književnosti na naših srednjih šolah. Pripravil in izpeljal ga je, kot že vse leta doslej, Zavod SRS za šolstvo v sodelovanju z britanskim svetom iz Zagreba in ameriškim poslaništvom v Beogradu. Posebno spodbudno je, da se je seminar zelo uveljavil in doživljal med učitelji množičen odziv. To pomeni, da je po vsebini prav tak, kakršnega potrebujemo za šolsko delo, po drugi strani pa verjetno opozarja, da je za strokovno spopolnjevanje v angleško govorečih deželah premalo možnosti. Tako pa vsaj tak seminar omogoča strokovno osvežitve učiteljem v tri- ali štiriletnem zaporedju, nekateri udeleženci pa so že kar stalni. Vsebinska seminarja je usmerjena tako, da ustreza učiteljem vseh srednjih šol, nekatere posebnosti vzgojno-izobraževalnih programov pa se izražajo v delu skupin, ki jih udeleženci oblikujejo po sorodnih smereh. In to je še posebej dobro. Razen enega se je seminarja udeležilo tudi vseh preostalih šest svetovalcev za tuje jezike pri Zavodu SRS za šolstvo – imamo jih v enotah v Mariboru, Celju, Ljubljani, Kranju, Kopru in Novi Gorici. Delali smo v štirih skupinah, v vsaki je bilo toliko udeležencev, kot je učencev v nadpovprečnem oddelku naših srednjih šol.

Organizacijsko in vsebinsko je bil seminar zelo zahteven. Potekal je pet dni, ves dan. Po jutranjem skupnem predavanju se je seminar nadaljeval s skupinskim delom dopoldan in popoldan – torej vsaj osem ur na dan. Temu se je v večernih urah pridružil še pogovor za okroglo mizo o nakaterih žgočih vprašanjih pouka tujega jezika, ali pa

so bile video predstave gledaliških del. Skratka, spored je bil izredno bogat, a tudi aktualen, in ker so bili vsi, ki so na seminarju sodelovali, zelo zavzeti, so ga učitelji zmogli, čeprav je dnevna obremenitev precej presegla tisto, ki jo priporočajo andragoška načela. Res pa je tudi, da bi bil dobrodošel vsaj kakšen povsem prost popoldan. Dobra četrtina prijavljenec žal zaradi premajhnega prostora ni mogla bivati v sindikalnem domu in je bila prikrajšana za pomemben večerni del programa. Morda bi bilo smotno, da bi seminar preselili, na primer, v bližnje in veliko prostornije Poljce pri Begunjah.

Najposamezne delovne oblike seminarja nekoliko nadrobneje predstavim. Skupna predavanja britanskih in ameriških anglistov so bila nakakšen uvod v delo skupin. Pogovorno so bila usmerjena že s temeljnimi vsebinami, razvrščenimi v tele sklope: ameriški način pripovedovanja zgodb, pouk v sposobnostno mešanih razredih, pouk književnosti, zlasti pesništva – očitno nam je bilo, in to upravičeno, da se v srednji šoli mnogo premalo ukvarjamo z literarnim jezikovnim bogastvom – učni pripomočki, učiteljeva osebnost n njegova naloga pri razvijanju ozračja za sodelovanje v razredu, poučevanje živega jezika in psihologija pouka, pisni izdelki kot sestavina učnega poteka. Po znanem načinu dela, da isti predavatelj – trije Američani in dva Britanci – krožijo od skupine do skupine, so v nadaljnjem delu skupine delovale izredno živahno in ustvarjalno. Razčlenjevali smo časopisna in književna besedila, pisali kratko zgodbo (mini sago) z natančno 50 besedami, opisovali in prepoznavali opisane predmete (jabolko) ter o tem na-

pisali pesmice, preverjali spominske sposobnosti z opisom za kratek čas prikazane slike, prevajali Zimo belo v angleščino, kar najprej prepoznavali neposredno uporabne oblike dela v razredu, ki bodo prav gotovo naše učence enako bogatile kot so nas. Zunaj prikazanega okvira smo spoznali uporabnost video gradiva pri pouku, učna uporabnost računalnikov pa še ni prišla na vrsto.

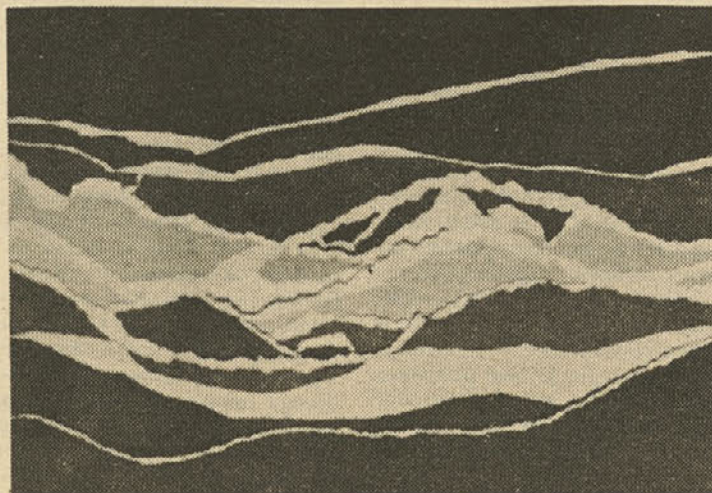
Sodelovali so tudi trije domači predavatelji. Dr. Mirko Jurak je predstavil učenik književnosti in poslušal kritike na njegov (=svoj) račun. V pogovorih za okroglimi mizami smo obravnavali naše učne načrte, učbenike, šolsko reformo v Angliji, dodatne učne pripomočke in še kaj.

Neutrudljivi, zgledni predavatelji so dosegli, da so vsi udeleženci izredno zavzeto sodelovali. Z njimi bi se še želeli srečati in že zaradi tega jih navajam poimeno: Susan in Anthony Hunt, Stephen Keeler, Martin Doolan in David Higgs, od domačih pa Marina Štros, Miro Jurak in Andrej Novak.

Cankarjeva založba je domislno poskrbela za veliko razstavo knjig založbe Oxford University Press – vse je mogoče kupiti za dinarje; to je velik dosežek, ki ga še zmeraj premalo uporabljamo. Dobrodošla, čeprav nekoliko skromnejša je bila tudi predstavitev knjižnega bogastva ameriškega poslaništva oziroma ameriške čitalnice v Ljubljani. Pedagoška svetovalka Nevenka Seliškar nam je dala koristen seznam knjižnih učnih pripomočkov, ki bi jih morali imeti na vseh naših srednjih šolah.

Eden od gostov nas je opozoril na preprosto vzgojno resnico: Učenec je samostojna osebnost, ki ne pripada učitelju, oba pa sta odvisna od skupnega vzgojnega sodelovanja. Na predstavljenem seminarju smo pač bili učenci učitelji, to načelo pa je v celoti zaživel in tudi zaradi tega si prireditelji – pristojni delavci Zavoda SRS za šolstvo – zaslužijo spodbudo za organizacijo nadaljnjih tovrstnih oblik strokovnega spopolnjevanja.

FRANČEK LASBAHER

Miloš Sarić: Akvarel – blok VII, 1987, akvarel, kolaž

Kulturni dan nekoliko drugače

V ponedeljek, 8. februarja, smo na osnovni šoli Janka in Stanka Mlakarja v Senčurju in na podružnični šoli v Voklem v počastitev slovenskega kulturnega praznika imeli kulturni dan. Ob podobnih priložnostih so naši učenci spoznavali kulturne ustanove in njih dejavnost v Kranju in Ljubljani, se podali na pot kulturne dediščine po Gorenjski in Dolenjski. Tokrat smo kulturni dan zasnovali nekoliko drugače.

Učenci nižjih razredov so se po nagnjenjih zbirali v interesne skupine, od 15 do 18 otrok. Pod vodstvom mentorice so izdelovali različne predmete. Iz gumbov so s šivanjem oblikovali rožice, živali in iz krp pisano žogo. Kuharji so pripravili lep, a poceni pogrinjek za sošolčev rojstni dan. Ena od skupin je izdelovala origame. Likovniki naj bi oblikovali dogodek iz počitnic. A ker je bil največji dogodek pač ta, da smo ostali sredi zime brez snega, so za nasprotno utež v naravi nastajali v njihovih stvaritvah skoraj sami sneženi možje v snežnem meteu. Slikali so pač svoje želje. V folklorni skupini so se seznanili z gorenjsko narodno nošo in se naučili plesati polko. Fotografji so gledali film o fotografiranju in izdelovanju slik, nato so odšli fotografirati v naravo. V dramski skupini so se naučili mladinsko igrice in jo zaigrali. Ob glasbeni pravljici Išče mo medvedka so narisali vse osebe, ki nastopajo v pravljici in se naučili vložne pesmice. Nato so pravljico ponovili tako, da so jo z episkopom animirali s svojimi slikami in petjem vložne pesmice ob spremljavi Orffovih instrumentov. Mladi zgodovinarji so v majhnih skupinah preučevali zgodovino Senčurja in Srednje vasi, časnikarji pa so intervjuvali skupine in pripravili članke o kulturnem prazniku.

Najbolj uspele dele svoje dejavnosti so skupine prikazale na sklepni prireditvi in razstavi v avli šole.

Na višji stopnji so učenci izo-

blikovali štiri večje skupine: plesno, glasbeno, likovno in literarno. Tako smo za oblikovanje programa povabili na šolo štiri goste.

Iz plesne sekcije pri ZKO Kranj se je na naše vabilo odzvala priznana plesna pedagoginja Nataša Bergant Možina. Najprej je učence seznanila s tem, kaj ples sploh je. Na video posnetku so si ogledali različne vrste plesa, od klasičnega baleta, prek afriških plesov, s poudarkom na ritmu, dunajskega valčka, modernega baleta, sportnih plesov, do ustvarjalnega izraznega plesa brez glasbe. Nato so prešli na ritmične vaje, sestavili koreografijo in zaplesali.

Glasbena dejavnost je obsegala dva dela. Gosta Marja Podjed in Rok Klemenc sta skupini učencev predstavila angleško in špansko popularno skladbo, obe pisani za flavto in kitaro. K sodelovanju sta izzvala še našega tovariša za glasbo. Potem sta predstavila vsak svoj instrument, prečno flavto in kitaro. Sledilo je improvizirano muziciranje po želji učencev, ki so igrali na Orffov instrumentarij, od popularnih popevk do skladb Marko skače in Huda mravljica. Kasneje se je skupini pridružil še naš vodilni strokovnjak za kljunaste flavte Klemen Ramovš. Predstavil je kljunaste flavte in orisal razvoj tega instrumenta od renesanse do danes. Pri tem je značilne glasbene vrvine, zvočne učinke in razvojne oblike demonstriral na ustreznih instrumentih. Učence je navdušil zlasti z modernimi prijemi. Na koncu je zaigral sodobno skladbo, v kateri je uporabil večino demonstriranih zvočnih učinkov.

Slikarka in ilustratorica Melita Vovk Štihova je vodila skupino likovnikov. Odločila se je za oblikovanje skupinske risbe. Učenci so najprej napravili osnutke. Izbrali so najboljše in vsakega od teh razrezali na devet delov. Nato so vsak svoj del ustrezno povečali in se tako urili

v primerjanju. Nastalo je nekaj skupinskih risb. Poudarek je bil na delu v skupini.

Literarna skupina se je zbrala v učilnici slovenskega jezika. Program je bil sestavljen iz treh delov. Najprej smo poslušali recital vrhunskih lirskih stvaritev, nato smo učence, ki se zanimajo za literaturo, seznanili z ustvarjalci na območju Senčurja in njegove okolice, od Čopovega in Prešernovega prijatelja profesorja Luka Martinaka, znanega narodnega buditelja, prek ljudskih besednih ustvarjalcev Lovrenca Prestorja. Vere Moharjeve in Tilke Omejeve in še nekaterih. O slikarja in pesnika Štefana Remica. Vse to pa z namenom, da bi pospešili tovrstno raziskovalno dejavnost na naši šoli. V gosteh pa smo imeli pisa-

teljico Berto Golobovo, ki se nam je značilno, po svoje predstavila. Govorila je o svoji mladosti, o letih službovanja, ko je kot profesorica slovenskega jezika bila v tesnem stiku z mladimi, kot lektorica na RTV Ljubljana pa skrbela za kulturo slovenskega jezika v tem najbolj množičnem komunikacijskem sredstvu. Učence je zlasti ogrelo z odlomkom iz svojega novega dela za mlade, iz katerega so iskriče domislje kar pršele.

Skupnega sklepnege dela na višji stopnji tokrat nismo pripravili. Računali smo na pretok informacij med učenci iz različnih skupin. Iz pogovorov z učenci v naslednjih dneh smo res ugotovili, da so o vseh dogajanjih na šoli dobro obveščeni.

MARTIN KADIVEC

Dvojina

Pogovor med nasprotnikom in zagovornikom dvojine

A: Ali se spleča v šoli še guliti dvojino? Saj vendar vsi govorimo dve knjige, dve smreke, dva vesla, ne pa dve knjigi, dve smreki, dve vesli.

B: Res je, da v pogovornem jeziku ali narečjih opuščamo dvojino v ženski in srednji sklanjavi. Trdna pa je v moški sklanjavi: nihče ne reče dva svinčniki namesto dva svinčnika. Tudi dvojina v spregatvi je trdna: dva šla.

A: Ženske rečemo dva šle, ne pa dva šli.

B: Toda to je še zmeraj dvojina: pomožnik je v dvojini, le deležnik je v množini. Menda se zaradi kopičenja dveh zaznamovanj dvojine eno od njiju opušta.

A: Ampak na Primorskem govorimo smo šle ali smo šli tudi samo za dve osebi.

B: Seveda, ponekod dvojina pod vplivom sosednih jezikov hitreje zgineta kot drugod. Srečal pa sem v Trstu izobraženca, ki je občudoval intimiteto naše dvojinske oblike. Zdelo se mu je lepo, da Slovenci lahko rečemo: pogovoriva se, zapojva, bova šla, bova zaplesala. Čemu bi opuščali obliko, ki jo drugi občudujejo?

A: Nesprejemljivo se mi zdi, da je v moderni slovenski slovnici dvojina uvrščena za množino. To zbuja vtis, da je dvojina samo nekakšen dodatek, ki se lahko tudi opusti. To kaže nespoštljiv odnos do te dragocene redkosti.

B: Ah, to nikakor ni tako mišljeno. Ko sem učil tuje slovenščino, se mi je zdelo čisto naravno, da smo najprej predelali ednino in množino, ki so ju poznali iz svojih jezikov, nato pa še dvojino, ki je

iz prakse
za
prakso

Zavzeto kulturno gibanje

»Poskusi letos se kako drugače!« smo sklenili v osnovni šoli Prešernove brigade v Železnikih, ko smo razmišljali o kulturnem dnevu – 8. februarju.

Slovenski kulturni praznik smo prejšnja leta praznovali na najrazličnejše načine. Obiskovali smo razstave, knjižnice, spominske sobe slovenskih umetnikov, gledališke predstave v Ljubljani ali v domačem kulturnem domu, pripravili proslave, spominske svečanosti, povabili medse Luskovno gledališče, poslušali pravljice, predstavili izvirna razmišljanja učencev o kulturi, spoznavali arhitekturne znamenitosti in značilnosti domačega kraja, prisluhnili koncertu škofjeloške glasbene šole in domačega mešanega pevskega zbora, se srečali s slikarji amaterji iz Selške doline itn., nato pa kulturna doživetja podoživljali z risbo, besedo, zvokom... Letos bi torej radi spet kako drugače. Rodila se je misel o razstavi starih predmetov, ki leže morda kje zaprta v tihem kotlu ali pa v krasi domačije in stanovanja v šolskem okolišu. Bo mogoče kaj še prav iz Prešernovih časov ali celo starejše?

Učence je obvestilo o nameravani razstavi močno razgibalo. V šolo so začeli prinašati ne le stare knjige, ampak tudi oblačila, denar, gospodinjinske pripomočke (jedilni pribor, likalnice, mlinčke, posodo, velnice, čutare), ključke, poljsko in drugo orodje, orožje, svetilke, vabila in plakate za igre, celo citre, gramofon, fotoaparati, ročno izdelane kroparske žeblice, 170-letno mikalnico (rifl) za mikanje lanelnih snopov, 150-letno panjsko končnico in prav toliko star daljnogled in osebno izkaznico vojaka iz prve svetovne vojne idr. Razredniki so imeli polne roke dela.

Za vsak prineseni predmet so učenci izpolnili popisni list s podatki: kdo je predmet prinesel, kdo je njegov lastnik in kje je doma, kako predmet po domače poimenujejo, koliko (vsaj približno) je star, kakšna je bila

Za tragedijo v življenju zadostuje nesreča. Za tragedijo v književnosti je potrebno še nekaj: talent.

V stvarih je neka nora zmeda in nekakšno modro skladje: pijan nered in globlji smisel. Komur je dano to spoznanje, je preživel svoje. Obhodil je ves svoj krog.

VLADAN DESNICA

bila zanje nenavadna. Delal sem po didaktičnem načelu od preprostega k bolj zapletenemu.

A: Pusti slovenščino za tujce! Slovenskih otrok ne moreš učiti tako. Naši mladi ljudje se temu upirajo. Šteje se vendar ena, dve tri in tako naj si sledijo tudi slovnična števila.

B: Za uvrstitev dvojine za množino vidim še več razlogov.

A: Povej mi, prosim, katerega.

B: Množina se da čisto preprosto preoblikovati v dvojino. Rodilnik in mestnik sta v obeh številih tako enaka: iz dveh, treh knjig; v dveh, treh knjigah. V imenovalniku in tožilniku se zamenjata končnici, npr. -e z -i: dve knjigi, dve minuti. Končnici -om v dajalniku ali orodniku pa se doda a: k dvema mizama, pod dvema mizama.

A: To je nekakšna diferencialna ali morda celo generativna slovnica. Tudi to se mi zdi primernejše pri slovnici za tujce kot pri slovenščini za Slovence. Ali poznaš še kakšen razlog?

B: Da, najbrž si že kdaj slišala teorijo o nezaznamovanosti in zaznamovanosti oblik: učenci so samo moški ali pa tudi moški in ženske, učence pa samo ženske: moški spol je nezaznamovan, ženski pa zaznamovan. Vzemiva npr. besedo roke: v povedi Roke so se stegovale gre za več rok, v povedi Mahal je z rokami pa sta mišljeni samo dve roki. Šele če hočemo poudariti, da gre za dve roki, rečemo: Mahal je z obema rokama. Množina ima torej lahko množinski in dvojinski pomen, to je nezaznamovana oblika: dvojina pa zaznamuje samo dve stvari, to je torej zaznamovana oblika. Zaznamovane oblike pa se v slovnici zmeraj uvrščajo za nezaznamovane.

A: To je pa precej zapleteno. Jaz tega skoraj ne bi znala razložiti svojim učencem.

B: Seveda je zapleteno, jezik je sploh bolj zapleten, kot si mislimo. Ampak pri tvoji zagnanosti za popolno podajanje slovenske slovnice boš vendar sprejela tudi te nekoliko zahtevnejše jazikoslovne postopke. Če pa že tega ne boš, pa vsaj moderni slovenski slovnici ne očitaj slabih namenov ali površnosti in nepremišljenosti.

FRANCE ŽAGAR

